

RIJENA listu : U preplati
za današnji god. K 48.—
za polugodišta. K 44.—
iznoseno. K 12.—, mje-
sječno K 4.—, u malopro-
duži 16 ili pojedini broj.
OGLAŠI primaju se u
upravi lista trg. Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlaže svaki dan u 3 sati ujutro.

U Puli, četvrtak 30. svibnja 1918.

HRVATSKI LIST je
u nakladnoj tiskari JOS.
KRMPOVIC u Puli tr.
Custoza 1. Uredništvo
Slavanska ulica br. 24.—
Odgovorni urednik JOSEPH
HAIN u Puli. — Ruko-
pis se ne vraćaju. Cek-
reč. aus. post. šted. 26.796.

Broj 1033

Godina IV.

Nakon jedne godine.

Svibanjska deklaracija.

Potpisani zastupnici, koji su sjedinjeni u Jugoslavenskom klubu, izjavljuju, da zahtjevaju na temelju narodnog načela i hrvatskoga državnoga prava, da se sve zemlje monarhije, u kojima stanuju Slovenci, Hrvati i Srbi, sjedine pod žezom habsburško-lorenške dinastije u samostalno državno tijelo, koje neka bude prosti od svakog narodnog gospodstva i koje neka bude sagrađeno na demokratskog temelju. Za ostvarenje tog zahtjeva jedinstvenog naroda uložiti će sve svoje sile.

Beč, 30. svibnja 1917.

Dr. Boljak, Dr. A. Gregorčić, Dr. Krek, Dr. Sesardić, Dr. Fr. Janković, Šusterić, Vjekoslav Spinčić, Dr. Olokar Rybarž, Dr. Vladimir Ravnhar, Eugen Jarc, Dr. Ivo Prodan, Janez Hladnik, Fran Plšek, Ivan Roškar, Jos. Gosičičar, Mihail Brenčić, Dr. Korošec, Dr. M. Laginja, Dr. Karl Verstovšek, Fon, Dr. A. Dulibić, Dr. Benković, Juraj Blažković, Dr. V. Ivčević, Dr. A. Tresić-Pavličić, Fr. Demšar, Prof. I. V. Perić, Dr. Josip Smotlaka, Jakšić, Josip vitez Pogačnik, Dr. Lovro Pogačnik, Dr. Melko Čingrija.

Protekla je jedna godina rada. Ta godina rada, koja je započela današnjim danom prošle godine, te položenjem svećane izjave jugoslavenskih zastupnika svih zemalja, zastupnih u carevinskom vijeću, bila će od ne male važnosti za kasniji rad koliko u narodlji s narodom za našim konačnim ciljem sjedinjenjem i oslobođenjem. Mnogo zadovođstva donijela nam je ta godina, ali i mnogo teških iskustava, mnogo trpkih razočaranja i mnogo način je stvari pokazala u onom svijetu u kojem se zbilja nalaze, a koje nam se nekada pričinjale da izgledaju ili bolje, ili lošije.

Kad su naši poslanici u carevinskom vijeću dali prije godinu dana izjavu, koja se od onda naziće svibanjskom ili jugoslavenskom deklaracijom, naši su se neprijatelji gospodari i zaštitnici, koji su nam se u tu svrhu sami nametnuli, Nijemci, ironično posmehivali i nazivali izjavu bezmislenom, neostvarivom, fantazijskom bez temelja itd. Govorili su da nema nikakvog jugoslavenskog pitanja, da nitko o tome nije dosada ništa čuo itd. A kud je naš narod (osim slovenski dio našeg naroda) na složne tisuće počela slati Jugoslavenskom klubu u Beč, kad su prijeći naših poslanika dr. Korošca, dr. Tresića-Pavličića i drugili pale kao teške optužbe na vladajući sistem, kad su se iznijeli oni teški zločlni, što su bili počinjeni na našem narodu i ti zločini odjeknuti svjetom, dignuli su na nas hajku, da smo proti državi, da zagovaramo interes naših neprijatelja, te smo odmah na to bili proglašeni za velezdajnike.

Nije mi se kljek na nijemim skupština sponjim „Hoch Hohenzollern!“ zahtjevali su, da se proti nama nastupi, što najočitije, inače da će oni otkazati vjernost caru i državi, te su već otvoreno priznati svoje pristajanje uz Nijemce, dade li se Slavenima u Austriji na samoj i tračak nadje u poboljšanje sadašnjih nesnosljivih prilika. Mi, koji smo zahtjevali sjedinjenje i samostalnost pod habsburško-lorenškom dinastijom, bili smo velezdajnici, Nijemci, koji su zahtjevali, da se njemačke pokrajine pripove njemačkom carstvu, bijahu dobri patrijote. Uplivna i odgovorna mjesto podlegla su iz slaboće posvećena njemačkom pritisku. No Nijemci su priznali, da su naše težnje za sjedinjenjem, što se nas tiče, potpuno opravdane, da mi radišmo i mislimo sebi najbolje time, da se hoćemo ujediniti. Ali protiv našega sjedinjenja oni su jednostavno stoga, što bismo onda imali svaki svoje, svaki bi bio gospodar svoga, dok su sada oni bezobzirni i okružni gospodari našega.

I sam ministar-predsjednik priznao je napokon važnost našega pitanja. Ali uz to se naglasilo, da se nama ne može udovoljiti, jer bi se time na drugoj strani zamjerilo Nijemcima. Mi imademo da budemo pljen, uz koji vlada i najviši faktori kupuju sklonost (o vjernosti nema govora) Nijemaca. Ministar je predsjednik išao tako daleko, da je na zahtjev Nijemaca raspustio parlament najčešće povrijedio Čeha razdiobom Češke u okružja i izdao nekakve naredbe proti jugoslavenskoj propagandi.

To je ona pravednost, koju nam vlada obećava i koja se očituje svuda pri zapostavljanju našeg naroda i pri podupiranju nepravednih imperialističkih, protudemokratskih i protukulturalnih njemačkih zahtjeva.

A što smo učinili mi u domovini u to vrijeme rada, borbe, poniženja, preziranja i zapostavljanja u tu godinu dana? Općenito uzeši i bacivši samo jedan površni pogled na naše stanje prije godinu dana, na naš narodni život onda i sada, moramo zaključiti, da smo mnogo napredovali. Sva Slovenija, i. j. slovenski krajevi u Koraškoj, Kranjskoj, Pri-

morju i Štajerskoj stoji danas probudjena, dobro organizovana i pripravna. Slovenci su, kako je rekao i dr. Tavčar u Pragu veoma marljivi i veoma nadareni djaci Čeha. Prema njihovom su uzoru organizovali svoje stranke, pokrenuli rad u narodu, djele sastanke, skupštine, tabore i manifestacije. Slovene vode sada, i dobro vode jugoslavensku politiku. U Hrvatskoj i Slavoniji pak, i ako su i tamo stvari krenule na bolje, te sve poštene stranke, koje imadu i koliko pristaša priznavaju ideju Narodnog Jedinstva, ipak nije narod onako probudjen i onako organizovan kao u Sloveniji. Rad se sastoji većim dijelom u novinarskom debatovanju, dok se na narod misli većim dijelom samo prigodom izbora. Svi listovi, što danas u Hrvatskoj izlaze, priznavaju Narodno Jedinstvo i rade za nj. Organizacije još nema nikakve, premda se svagdje o njoj govori; narodna je koncentracija već nekoliko mjeseca na dnevnom redu, ali se nije učinilo ništa još. Svakako je prilagođeno važna činjenica, da sva omladina na zagrebačkom sveučilištu zadignjena Jugoslavenstvom a u omadini je budućnost u Hrvatskoj izlaze, priznavaju Narodno Jedinstvo i ništa stalnog, sve još visi u zraku, ali postoji opravданa nadba, da će i ta naša zemlja morati podneći naravnim razvoju, da će i tu morati doći do narodne koncentracije i do slijedećeg rada u narodu.

Bosna i Banat spavaju; Bosna pod vojničkom okletištvom, ali i onđe su se predstavnici naroda svi francjevi izjavili za Jedinstvo. Dačimacija je također cijela, tu bez izuzetka za Sjedinjenje. Organizacije trebaju i tamo kao i ovde u Istri. Banat je u Ugarskoj, a Madžari ne dozvoljavaju da kakav drugi narod pod njihovom upravom slobodno diše. Ali gdje god imade našega naroda, imade u njemu uz neznatan broj zaštićenih ubogih, snajavljanja vrli jednih protivnika mnogo pristaša spasonosne ideje Narodnog Jedinstva. Svagdje treba još rada, treba širenja, treba organizacije, osvjećivanja, ali narodna poslovica veli! Dobar početak polovica uspjeha, a početak imademo pred sobom, osjećamo i dobar početak kao uspjeh rada u jednoj godini dana.

O jugoslavenskom se pokreće mnogo plje, govori i raspravlja i u našoj državi i u inozemstvu. U inozemstvu radi opet Srbija sa jugoslavenskim emigrantima, da otkine jugoslavenske pokrajine od monarhije i stvari jugoslavensku državu pod žezлом Karadjordjevića, kako nastoji srpsku vlast i što je sadržano u krfskom paktu, ili jugoslavensku republiku, za koju radi emigranti u Svetarskoj. Mi ovdje tražimo jugoslavensku državu pod žezлом habsburško-lorenške dinastije i za tu državu i za tu dinastiju glasovao je većim dijelom naš narod.

Austrijska i njemačka. Austrijska vlast i austrijski odgovorni činitelji moraju nastojati, da se riješi onako, kako zahtjevamo mi, naime u njihovom interesu.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Borba u području Tonale je jučer opeta oživjela. Razbile su se dvije talijanske, jakom vatrom iz topova i minometa poduprte navale na Montecuccio, koji leži južno od klanca. Trajala je dalje neprijateljska topovska vatra protiv našim položajima na donjem toku Piave. Poljski pilot, čašnički zamjenik Arigi, sastreljio je kod Drača 2 engleska ljetala te je time izvojio svoju 25. i 26. zračnu pobjedu. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj fronti od Isere do Oise trajala je dalje pojačana bojna djelatnost. Izjavljuje se djelomične francuske navale južno od Yperna. Zapadno od Montdidiera provadio je neorientirani kod mjesnih navala u Cantigny. Vojske g. o. pl. Böhma i generala pl. Belowa (Fritza) od vojne skupine njemačkog prijestolonačljivog su jučer pobijenosno nastavile navalu. Dotične francuske i engleske pričuve su bačene. Na desnom krilu su divizije generala Larisch, odvijši francuske protunavale, osvojile bilo Thery-Sorny i visine sjeveroistočno od Soissons. Poslije tvrdili vojeva slomile su i čete generala Wicha neprrijateljski otpor na visoravnici Conde. Fort Conde ujutru je u jurišu; osvojeni su Vregnay i Missy. Na južnim brijegovima Aisne i Vesle osvojene su u jurišu visine zapadno od Ciry. Zborovi generala pl. Wincklera, pl. Conta i pl. Schmettowa prekoraciše Vesle. Osvojeni su Braine i Fismes. Stojimo na visinama tik južno do Vesle. Čete generala Ilse osvojile su u jurišu visine sjeveroistočno od Brouillya, užeze Villers-Franqueux i Courcy te se bore za visine Thierry. Neumorno, naprijed se tiskajućoj pješadiji i masama topništva i minometima slijede

odmah za petama baluni, flakovi i čete za izvješćivanje. Silan rad pionira te željezničkih, armirajućih i gradjevnih četa, omogućio je, da se je prekoracilo navalno polje te dovoz bojnih sredstava sa strane neumorno dještujućih kolona. Požrtvovnom djelatnošću opskrbili su lječnici i nosači bolesnika ranjenike na bojnom polju. Usprkos nestalnom vremenu napadala su naša ljetala neprestano neprijatelja bombama i strojnim puškama, dok su pješadijski i topnički ljetaci neprekidno nadzirali napredujuću navalu i djelovanje naše topničke paljbe. Broj zarobljenika prekoracije je 25.000, među kojima je jedan francuski i jedan engleski general. — Luddendorf.

Rat.

U noći od 27. t. m. započeli su Nijemci na fronti širokoj preko 40 kilometara novu navalu na francuske i na engleske linije. Za 2 su dana provalili 10 do 16 kilometara duboko u neprijateljske linije te prekoracili dvije rijeke, Aisne i Vesle. Bitka je tek u prvom razvoju, te je teško kazati, kako će se razvijati. Fale također još podaci o gubitima Francuzi i Englezi na ratnom materijalu, iz kojih bi se dalo zaključivati na opseg njemačkog uspjeha. Početni je uspjeh Nijemaca teritorijalno znatan. Opet se iskaže njemački ratni stroj, ali se kod toga ne smije zaboraviti, da se ofenzive u takvom stilu, kako ih sada poduzinaju Nijemci, još nisu providjale. Do prodora neprijateljske fronte, kao zadnji put kod St. Quentin, nijesu sada došlo ali se ne može predviđati, kako će se operacija nadalje razvijati. Francuzi i Englezi imaju novog zajedničkog zapovjednika, koji imade da dokaze svoju valjanost u sadašnjoj bitci.

Engleski izvještaj od 28. svibnja prije podne: Neprijatelj je tečajem dana nastavio pritisak na engleske čete, koje se bore na fronti Aisne. Teški se bojevi razvijaju još na čitavoj fronti engleskog odjeka. Na našem desnom je krilu 22. divizija u dođiru sa saveznikom udržala sav dan svoje bojne položaje, te se uspješno uprla pokušajima neprijatelja, da napreduje. U središtu i na lijevom krilu engleskog odjeka držale su čete 8., 50. i 26. divizije odlučnim otporom položaje druge crte protiv navalne neprijatelja sve do kasnog sata. Na večer provallile su čete neprijatelja silnim napadajem preko Aisne sve do zapadno od našeg lijevog krila te su prisilile naše lijevo krilo na uzmak. Neprijatelj razvija uzduž čitave bojne fronte na Aisne svoje navale velikom snagom. Na fronti na rijeci Lys započeli su u predjelu istočno od jezera Dike-Busche jutros novi mjesni bojevi. Na ostaloj su fronti naše čete kod navalne, koje su izvele noću na različitim točkama fronte, dopremile nekoliko zarobljenika. Topništvo je djelovalo na obim stranama.

Prema madridskim listovima, uljezla je dne 24. t. m. u luku St. Ander oštećena njemačka podmornica „U-56“. Posada podmornice internirana je u okolici Madrida.

* Mirovno pitanje. Londonski dopisnik „N. Rott. Couranta“ primio je od Ramsey Macdonalda na dotičan upit slijedeće pismo: Sada vam o miru ne mogu ništa drugo reći, nego to, da su usred velike ofenzive pregovaranja nemoguća. Nijednoj vlasti ne preostaje drugi izbor, nego da na silu odvratil silom. Ako budu Nijemci daljnjim iskustvima naučili, kako je njihova ofenziva bila besmislena i skupa, bit će spremni, da pregovaramo o pacemtom i trajnom miru.

* Pljen u Sebastopolu. Dopisnik „Frankfurter Zeitung“ javlja od 11. t. m.: Kad smo unišli u Odesu, zapuštala je baš crnomorska flota luku. Većina ratnih brodova otišla je u Sebastopol. Pojedini su se transporti zaputili u Azovsko more, u Novo-Rosijsk ili u Anopu, koja leži južno od Novo-Rosijskog. Kad smo osvojili Sebastopol uspjelo je malom, ali najmodernijem djelu brodovlja, da pod zaštitom noći i pojasa mina oko luke pobjegne. Svoje su obitelji sa djelovima plijena bili mornari već prije otpremili na prevozni brodovima. Tada su udri u gradske stanove oficira te ih prisiliše pod prijetnjom, da će ih usmrtiti, da idu na brodove i da otplove. Onaj, koji se usprotivil, bio je s mjestu ubijen. Dva velika parobroda i dva razarača pogleda su na taj način. Jedna je naših podmornica mogla ispaliti jedan torpedu na jednoga od prevoznih brodova, ali je morala odmah zaroniti pred torpednjačom, koja je upravila kurz na nju. Ipak je pljen u Sebastopolu došao znatan i raste još svedući novim otkrićima i ustanovama. Tu imade 7 linijskih brodova od preddreadnoughtskog razreda, među kojima su 4 bili spušteni u more 1896. Dalje

sme otkrili dve zaštićene krstarice od razreda „Kagul“, tri moderne razarača, 7 starijih razarača, dalje sve podmornice, među kojima takodjer najmoderniji i najnoviji materijal, i konačno i tursku krstaricu Medžidiye, koja je 1915. bila torpedovana, potonula, bila onda dignuta te uvrstena u rusku mornaricu pod imenom „Prut“. Pregradnja ovog broda nije još bila dovršena. Osim toga smo našli mnogo parobroda i parobrodića i manjih ladja i silno materijala. Strojevi i topovi su posve u redu. Samo kompasi bili su djelomično uništeni ali imade tu za to mnogo rezervnog materijala. Brodovi su iznutra samo zaprljani i zamazani. Brodogradilište se može odmah upotrebiti. Imade suhih dokova za velike brodove. Zaplijenili smo svu silu kože za potplate, topova, mina, torpeda i jednu bezžičnu stanicu. Osim toga imade u luci 100.000 tona trgovackih brodova, među kojima takodjer dva njemačka parobroda, koja su žalbože na prednjem dijelu oštećena požarom. Kad smo stigli u Sebestopol bilo je na brodicima 10 do 20 mornaka posatke. Nasuprot tome bilo je u gradu do 4000 mornara, koji su se vladali mirno, izakako su ih zapustili kolovodje. Radnici brodogradilišta su pripravni poći na rad. Obalne su baterije posve u redu, ali nekoj su topovi, izgleda, bili već dulje vremena otpremljeni na frontu. Polagano stavljaju si ruski časnici u Sepastopolu, koje se moglo prepoznati samo prema tome, što su nosili na pucetima orao mjesto sida; trakove na rukave, epoete i ostale znakove čina na odjela. Duboko u luci leži najmoderniji dreadnought „Carica Maria“, koji je potonuo uslijed eksplozije. Radnje Rusa, da sklone brod, nastavljaju se još sada.

* Iz Danske. Državni sabor u Kopenhagenu otvoren je dne 29. t. m. uz velike svečanosti. Kralj je pročitao prijestolni govor, u kojemu nudiće na to, da se drž. sabor po prvi put sastaje na temelju novih danskih zakona, koji svim gradjanim, muškarcima i ženama, daje jednako pravo, da sudjeluju kod zakonodajstva. Kralj je nadalje izjavio, da će vlada ustrajati kod politike neutralnosti.

Iz Rusije i Ukrajine.

Kijev, 28. (D. u.) Pošto je već prije nekoliko vremena ustanovljena jaka propaganda sporazuma u Kijevu, čiji su tragovi vodili u grčki konzulat, bili su uz sudjelovanje ukrajinskih oblasti uapšeni po njemačkom poljskom redarstvu grčki konzul Grapari i podkonzul Vizinadi. Rotonji bio je predbjeko opet pušten na slobodu.

Iz Slovenskog svijeta.

I S l o v e n i j e. Već juče osvrnusmo se na tabor u Sv. Vidu nad Ljubljonom. Danas, na obljetnicu nama velikog i svetog dana, istaknut ćemo nekoliko fakta iz tog tabora. — Jugoslavenska deklaracija od 30. svibnja 1917. bijaše zajista plod Slovenaca. Nisu je Slovenci iznislili. Ona leži duboko u našoj krvi, u našoj duši i našim osjećajima. Svi mi, Slovenci, Hrvati i Srbi, želimo biti sjedinjeni, želimo biti slobodni, želimo biti jaki i želimo i kao pojedinci i kao narod igrati bolju, dostojniiju i časniju ulogu. A u danima, kad je naša misao bila već klonula pod teškim pritiskom, eto slovenskih apostola, Kreka i Korošca, koji osvježuju naše ugasnule nade, bodre nas i smjelo i otvoreno proglašuju ministrima, carevinskom vijeću, zastupnicima svih austrijskih naroda, caru i cijelome svijetu, da je ono, radi čega bijasmo toliko proganjeni, naime velika ideja Narodnog Jedinstva Jugoslawena imetak vascijelog naroda Slovenaea, Hrvata i Srba i da

pobjeda te ideje jest konačni naš cilj, te znači ostvarenje našeg narodnog idealja, dok poraz ideje znači našu narodnu smrt i propast. Slovenci su organizovali Jugoslavenski klub, Slovenci su u teškim danima smjelo mladenačkom svježinom i snagom pokrenuli jugoslavenski pokret, Slovenci su, možemo reći, u tu godinu dana držali u ruci i kormilo jugoslavenske politike. Negdje bezobzirno i neustrašivo, negdje hladno, trijezno i razumno, kako je već slučaj zahtjevao, vodili su sretno i spretno povjereni im ladju po razburkanom moru proti jakom neprijateljskom vjetru, koji je sa svim silama nastao da potopi i za vazda učini nepogibeljnou za sebe i ladju i dobre mornare. Pa kad vidimo toliko uspjeha pri radu Slovenaca, tog malog, nama toli bliskog, srodnog i milog plemena, moramo se zajista pitati odakle njima toliku snagu, takova spremnost, kako moguće postignuti tolike uspjehove? A usporedimo li njihove uspjelje sa političkim neuspjesima u mnogo većem, mnogo jačem, mnogo bogatijem plemenu hrvatskom, koji imade svoje sveučilište, svoju akademiju znanosti, mnogobrojne srednje škole, dok Slovenci nemaju ni sveučilišta ni akademije, ni srednjih škola, moramo se iskreno diviti slovenskom plemenu i sa sigurnošću povjeriti im, da i nadalje tako spremno vode kormilo jugoslavenske politike i odlučuju sudbinom jugoslavenskog naroda. — A sad da se vratimo na tabor u sv. Vidu. Tamo su govorili: dr. Korošec kao predsjednik Jugoslovenskog kluba, dr. Novak, kao zastupnik Jugoslavenske demokratske stranke (nekada strogo liberalne, antiklerikalne, slovenske napredne stranke), Anton Kristan kao zastupnik Jugoslavenske socijalne demokracije (nekada strogo anti-liberalne, antiklerikalne, internacionalističke stranke), i dr. Lovro Pogačnik kao zastupnik Slov. Ijudske stranke (nekada strogo katoličke, klerikalne i zagrljeno anti-liberalne i protunapredne stranke). I ti tri posljednji govorici, koji zastupaju tri naše i tri jedine slovenske stranke, tri naše i tri jedine slovenske dnevničke ("Slovenski Narod", "Napred", "Slovenec"), divno su se međusobno razumjeli, govorili u istom smislu, složni u istoj stvari, puštivši na stranu ono, što ih dijeli i misleći samo na ono, što ih veže, što ih spaja u jedan bojni red za jednim konačnim ciljem. I pripomenemo li kome, da su liberalci i socijaliste priredili svome slovenskom narodnom bliskupu ovacije, slivačamo, gdje leži ta čarobna sila, koja donosi Slovencima u svakom njihovom radu i svakom poduzeću, sigurni uspjeh. Međusobno poštovanje i međusobna ljubav, koja vlada među strankama i pojedincima, stvara narodnu slogu, koja je jača od strančarskih sitnica, i koja se na tako sjajan način na mnogim čestim i brojno posjećenim sastancima, taborima i manifestacijama očituje. Da čujemo kako samo govorili nekada liberalci i naprednjaci omreženi klerikalac dr. Lovro Pogačnik: „Naš narod strada, strada uz radnika takodjer naš gradjanin i takodjer naš seljak. Danas je glad sjedinio sve staleže i osvjeđen sanj, da će naš seljak rado dati, bude li sam štograd imao. Govornik naglašuje, kako su sve tri slovenske stranke sakupljene u slogu. A kako i ne bi? (Zaplijenjeno.) Mi ostajemo vjerni načelima svoje stranke; no recimo jedno: Od danas naprijed na ticećimo se, tko će vise učiniti za narod. Tko učini više, tomu će narod i ručiti u ruke svoju sudbinu.“ Tu leži snaga slovenskog naroda. Hoćemo li biti kadri, da to i mi provedemo?

Iz češkog svijeta. Prije godinu dana, dne 30. svibnja 1917. podali su i češki zastupnici

u čarevinskom vijeću sličnu izjavu kao i jugoslavenski, u kojoj su zahtjevali, da se sve zemlje krune Sv. Vlaha (Češka, Moravska i Slavonska) sjedine sa drugom granom češkoga stabla — Slovacima, koji su danas izloženi madžarskoj proždriljnosti. Samo što ni ta njihova izjava, kao ni tri-kraljevski manifest i kasnija svečana prisega češkoga naroda u Pragu dne 13. travnja nije izniknula u mašti zastupnika. Pri njoj je sudjelovao vascijeli češki narod. Češki su književnici s Aloisom Jiráskom, J. S. Macharom, Jaroslavom Koapićem i Viktorom Dykom na čelu, izdali, kad se pročilo prije godinu dana, da će se parlament otvoriti, poziv narodnim poslanicima, u kojem zahtjevahu u ime naroda (jer književnici su uvijek prvi pozvani), da govore u ime naroda) neka svi narodni poslanici budu svijesni velikog odlučnog vremena, u kojem živimo, te da prema tomu odlučno nastupe za prava češkoga naroda, da pozovu na red krive, koji su se ogrliješili na češkom narodu, bez straha pred eventualnim progrijima, bez krzmanja i kolebanja pred držanjem vladinih krugova. A nemaju li odvajnost da bez straha o svoj život, koji su posvetili narodu, i žrtvju svoju slobodu u boju za prava naroda, bude li toga treba, pozvaže češki književnici, da češki zastupnici, koji krzmaraju i plaše se, polože svoje mandate natrag u ruke naroda, koji će ih izručiti dostojniim osobama. A medju češkim zastupnicima ne bljaše ni jednog izdajice, ni jednog plašivice. Svi stupište odvajno u borbu, praćeni milijunima, koji slijede svaki njihov korak, i vjeruju u pobjedu njihovog boja. Kasnije su češki zastupnici pružili ruke svojim jugoslavenskim drugovima spojivši se u jedan bojni red, dijeleći zajednički uspjeh i poniranja. Taj savez nije samo časovita manifestacija. To je potreba. Nijesmo se složili s Cesima za to, da izdandemo Austriju, već za to da iz Austrije napravimo državu slobodnih jednakopravnih naroda. Veliki je Ceh, Havliček pisao prije sedamdeset godina (dne 19. travnja 1848.) u svojim "Narodnim Novinama": Mi Slave zapadni, Čehoslovaci, Jugoslaveni i Poljaci čvrsto stojimo uz austrijsku carevinu, smatramo je za prirodjenu vezu, koja nas braću usko k sebi veže i u sjedinjenju: otporu svakoj opasnosti. Ljutilo nas Čehe, ljutilo Jugoslavene, ljutilo Poljake, da su se u Beču vijale zastave njemačke revolucije — (Dne 10. travnja 1848. objesile su beške narodne garde na toranj sv. Stjepana njemačku zastavu u znak svojih simpatija za njemački parlament u Frankfurtu.) — dapače njemačke republike, može se skoro kazati! Rado zaboravljamo na tu slabocu naše vlade, sa kojom se proti vlastitoj koristi dala u ruke njemačkih frankfurtskih patrijota! Ali što će tomu kazati istorija, da je Prag sačuvao austrijsku zastavu, kad ju je sam Beč, sama beška vlast ostavila načedilu! O ironijo sudbine! Mi u Zagrebu brinuli smo se bolje i ustajnije za vašu korist! — Tako je austrijski pisao najveći češki žurnalista prije 70 godina. A radi svog austrofinskog protunjemačkog pisanja bljaše prognať Češke u Tirol. Nama se događa na vlas isto. Mi branimo Austriju, mi i Česi, Nijemci je izdaju kao i prije 70 godina. A radi toga nas austrijska vlast proganja nas i Čehu. 70 je godina prošlo, vlast, sistem je ostao isti. Vlast se nije naučila ništa. Ali mi smo se zato naučili. Učili smo se sve od vlasti. Za sve, što optužuje vlast Čehi i Jugoslaveni, morala bi optuživati samu sebe. Mi Čehoslovaci postići ćemo uzajamnom borborom ono, za čime težimo.

30. svibnja.

Stan' tel Stan' tel Mi smo jošte ovđe,
Mi čuvari Jadranškoga mora:
Ovdje rodio nas Veli Jože,
On gospodar dolina i gora.

Kad se negda borismo sa smrću,
Dok smo bili paklu bijedna raja,
Gdje ste onda bili? Možda spali,
Kad nas gonjahu Iz zavježja?

Robovi smo bili tisuć ljeta,
Otkad Sunce Petrovoj na gori
Krvavo nam zadje za vrhunce,
Dok je varvar vikò: Mori, mori!

I umniku pjesmom Veli Jože.
Glavu priguju, jarom vrat mu stisnu,
A udova jadna majka naša
Prognana od ljtih boli svismu.

Korov, trnje polje nam obraste,
Guje davše nam sokolice,
Kad su mali spali, dok je stara
Kuku plakala te mlade ptice.

Požar buknuo je, krv se prolji,
Njom napojsmo si suho polje,
Lemešom izorasmo ga tvrdim,
Ne bi li nam plodilo kad bolje,

Tako pramatješa nekog rano
Kroz noć sva se zazeleći njiva:
Miris cvijeća zrakom se razlijeva
Mlado lišće rosom se umiva.

I udova majka nam se sbudi
Veljeg troimenog slavnog roda:
Nabrala je mlirsavog cvijeća,
Da ga zaručniku svome oda.

Istok kupa se u rumen — moru,
Zore, što nam ljepta, nova svita,
Vjereniku troimenog roda
Sve u susret kitnini cvijećem hita.

U Pazinu, svibnja 1918. Milan.

Slike sa sela.

Četvrtak 30. svibnja 1918.

I z Hrvatske. U Zagrebu imadu sada jedno veselje više, a njihovo se radosti cijelim srcem pridružujemo i mi. Prestao je izlaziti, vele, privremeno frankovački listić „Hrvatska“, list koji se teško ogrješio kao i cijela stranka koju on zastupa o našu narodnu stvar, te ne znamo zapravo koji su hrvatskom narodu više opasni, Nijemci, Mađari i Talijani ili domaći propalice, nazivani frankovci. Tome listu ne bijaše jedna sveta, ne poznavaše ni poštjenja, ni pristojnosti, ni učitosti. Napadalo se sve, što nije bilo onako zlo i trulo, kao što su oni. „Obzorova“ tiskara nije htjela lista da joj se isplati neki stari prijašnji dug od 6 tisuća kruna, te je tako „Hrvatska“, kako je sama tužnim navjestila, bila prisiljena da privremeno prestane izlaziti. Kaže, da imade već strojeve nabavljene za svoju vlastitu tiskaru, te će opet doskora početi izlaziti. Mi im to i rado vjerujemo. Vjerujemo da će smaći i papira i strojeve i novaca i radnika, jer će u najgorem slučaju (a oni se sada nalaze u najgorem stanju osudjeni od cijelog naroda, od svih Slavena i pozvani pred saborski sud radi zločina što su htjeli da počine na ustavnosti zemlje) pomoći oni, kojemu služe. — U Osijeku pak, kakojavljaju „Jug“, dnevnik, koji je obustavilo uredništvo dobrovoljno. Sad će izlaziti kao „Slavenski Jug“. — Hrvatski (zagrebački) listovi mogoće tek sada da donesu saopćenje o sastanku, koji se obdržavao dne 12. o. m. i u kojem su ljudi koji stoje izvan svih stranaka, raspravljali o narodnoj koncentraciji. Saopćenje o sastanku i prihvjeta rezolucija bijaše tada zaplijenjena u zagrebačkim listovima. Sjednica je bila je hrvatskog sabora, koja se jučer obdržavala, samo formalne natavi, budući da ne bijaše još odredjen dnevni red. Ban se Ante pl. Mihalovich i podban dr. Vinko Krlšković te banov tajnik dr. Hayduk nalaze u Budimpešti. — Dne 27. o. m. sazvana sjednica bi sazvana na predlog zastupnika konflicte, dr. Vladimira Nikolića Podrinskog. Rezultat sjednice nije nam jošte poznat.

Domade vijesti.

u Beču vi-
e 10. travnja
e na toranj
svojih slin-
ikfurtu.) —
koru kazati li
je vlade, sa
u ruke nje-
će tomu kni-
sku zastavu,
ostavila na
u, mi u Za-
dje za vašu
najveći češki
og austrofil-
prognan iz
nas isto. Mi
je izdaju kao
ustrijska vlada
prošlo, vlada,,
naučila ništa.
io se sve od
he i Jugosla-
Mi Čehoslo-
ono, za člne

Ča pravl Franlina. Da ni Telovo, tako veli dan,
kad su va mirno vreme procesije hodele, s mu-
žkom a mužare pucale, kad su sve kuće i ulice
bile okičene s mladen jasenom i svakakovim zelenim
granaten drevon a mlade crvene rože davale lep
dah, razljutil bi se danas i malo ošpotal gospoda
cenzora od „Hrvatskega Lista“. Napravil mi je
zadnjo nedeljo krvlico, ka vapi do Boga. Prvo kri-
vico napravil mi je on žaudar, ki je bil prišal z puš-
kon i nasajenom bajonetom i me povel va kapunera
ni krvrega ni dužnega zaradi rebaltacijoni va Bu-
zete. Drugu krvlicu mi je napravil gospod cenzor,
kad je pobelel, ča san ja napisal za „Hrvatski List“,
To je prvi put, da mi se zgodilo ča takovega i ako
ni prvi put, da pišen va foj. Zač neka znaju, go-
spod cenzor, da san ja pisal va foje, kad njih forši
ni ni bilo na svete, kad je forši njihov otac kade
vesah. Odkad je počela izhađati bila „Naša Sloga“
Znan ča su to artikuli de tradi-
mento, artikuli od vojske, od partiti, sve iman va
malen prstu. I pedeset let več pišen, a nikad nisan
besede proti zakonu napisal. Sad ti lepo pride jedan,
ki je predčera prišel na svet,

i on ti meni
zapleni moj artikul, Joh! Ne da se tako lako stari
Franina! Sure lase ima! Pak ča je zaplenil? Kako
se spominjan, pisal san, ča govori svet, ki je za-
krevil vojsku.

Iagano izgubiti svoje lišće. Ne će biti Rumunja, koji bi mogao zaboraviti, šta se je dogodilo njegovoj domovini u suglasju s Nijemcima i pod pogodbom, da se dijeli pljen".

Iz čega se pravi danas kruh? „Naprej“ priopćuje: Bečki listovijavljaju, da su na zahtjev potrošača istražili na kemički način kruh, koji šalje bečka aprovizacija pekarskim poduzećima te su pronašli da se sastoji: iz pokvarene muke, gnjilog pomrzlog krumpira, repe, drva (piljotina), krede i papirnate mase zgnježenog mokrog papira. „Naprej“ pripominje: Pa još ni tog kruha.

U podružnici Jos. Krmotića, ulica Franje Ferdinandanda 3. mogu se dobiti slijedeće knjige:

Ferdinanda 3, mogu se dobiti: "Izabrane
„Matice hrvatske“; Petar Preradović: Izabrane
pjesme. — Laza K. Lazarević: Izabrane prilovjosti. — I. S.
Turgenjev: Novi red. — Ferdo Šišić: Hrvatska povijest I.—III.
Pregled povijesti hrvatskog naroda. — Ema Božičević: Čarobni
svijet (za mladež). Narodne prilovijetke (za mladež). — Ivana
Brlić Mažuranić: Prlčo iz davnine. Kraljević Marko (za mladež).
— Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Dinko Simunović:
Gjordan. — Ivan Lepušić: Pustolovka. — H. S. Brdovački
(pseud.): Promatna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apso-
lutizmom.

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: Pop Č
I pop Blra. — N. V. Gogolj: Mrtvo duša. Tri pričovjedke.
M. Arcybnšev: Sanjln. Narodno Šalo i pričovjedka. — Jonath
Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vör
Tondok Tomić. — Guy de Maupassant: Baština — Bra
Mašić: Alekse Mihđevlja. Ratne Šale. — Branimir Oj. Nuš
Novo Šaljivo priče. Općinsko dijete. — A. Konstantinov: I
Gušta. — M. B. Janković: Živa ljubav.

Dnevníky výjěstí.

Mir s Rumunjskom. Maksimilijan Harden poznati urednik „Zukunfts“ i najuvaženiji njemački publicista piše u svojoj reviji o miru s Rumunjskom: „Rumunjska armada nije uništena ratom. Rumunjska je morala sklopliti mir za to, što je Rusija napustila rat. Izgubila je Constanțu, Dobrudžu i gospodstvo na Dunavu; mora trpjeti na svojem tlu tudi vojske, koje mora prehranjavati, oblačiti, plaćati i dozvoliti im, da rekviriraju sve, što naraste u Rumunjskoj god. 1918., žita, sočiva, krme, blaga, mesa, vune, šume i petroleja. Mirovni diktatori nijesu pitali, da li može Rumunjska sa svojim državnim dugom od deset tisuća milijuna leva da se dati. Pogodba je podeset tisuća milijuna leva da se dati. Kad pogodba, vele Czernin-Kühnmann i mora se dati. Karakteristično je, da naši tobožnji demokrati psuju samo zato, jer je sačuvana dinastija, koja je Nijemcima neprijateljska. Sada će ih mrziti još i više uslijed novog prtljska. Austrija i Mađari isto su tako mrzili pokojnog kralja Karola. Karol je skrlvio, da nijesmo god. 1914. imali državopravne obrane veze s Rumunjskom. Da je vrljedila tajna pogodba, koju nije potvrdila vlada i parlament, formio ju je Karol, koji je ostao neutralan, a ne Ferdinand, koji nije mogao više da odoli želji naroda. Ujetinjski je brbljati o prelomu vjernosti, koga treba kazniti. „Mir sile“ je rodio tim uspjehom, da će narod, koji se je divio Njemačkoj, biti ljutito srđit na nas. Dok budu stale njemačke čete u Vlaškoj i Moldavi, ne ćemo mnogo slušati o toj mržnji, ali onda će pogodbeno stablo brzo ili po-

- Nije! — odgovori mi mali Janko.
- Je si li ti bio jučer u školi? — upitam ga,
- Nijesam, jer mi nije sestra htjela isposuditi
cipelje, odgovori mi Janko. Danas je lijepo vrijeme,
pa sam išao bos.
- Pa što si danas ujutro ručao?
- Kaše! — odgovori mali.
- A što si ti Milice ručala?
- Popal!

Z bogom djeco, budite dobri i poslušni učiteljima i roditeljima. — O ti, mladeži, nado naša, što će s tobom biti?

— Što piše tvoj malí iz Hrvatske? — zapita
Marija Tonkić.

— Na, čitaj! „Pozdravite gosp. učitelja i recite mu, da mu ne ću nikada zaboraviti njegovu ljubav i skrb“.

— Da, da, i Josip Simov piše, da je tako
našao što mu je srce želješo: hleba.
— Joj, tužne li mene, zašto sam poslušala
gosp. P. P., koji mi je govorio, da ne dam tamo
djecu, jer da će tamo stoku čuvati i t. d. I Marija

— Ja se čudim tebi, njoj i gosp. P. P. Je moguće, da bi učitelj i svi oni, koji oko toga rade vodili djecu nekamo, kad bi znali, da će djeca tamušiti preuziti nego li kod kuće.

VI. Nada noda.

Sretnemo petero djece koja su se iz škole
vraćala.

— Zdravo djecot — Kako ste? — upitam ih.
Oni me čudno promatraše i ne odgovoriše mi ništa.
— Je li vas mnogo bilo danas u školi?

PROSPEKT.

Osmi austrijski ratni zajam.

$5\frac{1}{2}\%$ tni amortizacioni državni zajam i $5\frac{1}{2}\%$ tne otkazive državne pokladnice

Obznanja.

Na temelju zakona od dne 11. ožujka 1918. L. D. Z. br. 90 izdavat će se kao

Osmi austrijski ratni zajam

I. $5\frac{1}{2}\%$ tni poreza prosti amortizacioni državni zajam i II. $5\frac{1}{2}\%$ tne 1. rujna 1923. polugodišnje otkazive državne pokladnice.

Cjelokupni iznos ratnog zajma bit će ustanovljen na podlozi rezultata javne subskripcije.

I.

Poreza prosti $5\frac{1}{2}\%$ amortizacioni državni zajam podijeljen je u serije od 5,000,000 K te će se izdavati u odsjecima po 50, 100, 200, 1000, 2000, 10.000 i 20.000 kruna. Komadi su datirani 1. lipnja 1918., te imaju u faksimile potpis c. kr. ministra finančnoga i supotpis predsjednika i jednog člana carevinskog vijeća za nadzor državnih dugova. Izdati su u njemačkom jeziku, a bitni sadržaj teksta dodan je u zemaljskim jezicima.

Zadužnice glase na imaoča, a ukazuju se sa $5\frac{1}{2}\%$ na godinu. Kamate odsjeka po 100, 200, 1000, 2000, 10.000 i 20.000 kruna isplaćuju se unatrag u polugodišnjim obrocima dne 1. ožujka i 1. rujna svake godine, a kamate odsjeka po 50 K isplaćuju se unatrag u cijelogodišnjim obrocima dne 1. rujna svake godine. Zadužnice su opremljene sa 22 kupona, od kojih prvi dospijeva dne 1. ožujka 1919., odnosno odsjek po 50 kruna dne 1. rujna 1919. Nadalje je dodan jedan talon, za koji se mogu u svoje vrijeme pridignuti daljni kuponi kod središnje državne blagajne bez ikakvih troškova ili pristožbina. Kamate od 1. lipnja 1918. do 31. kolovoza 1918. odobrit će se putem obračuna.

Zajam će se vratiti u nominalnoj vrijednosti a isplatiće se u godinama 1924. do 1958. na osnovu žrijebanja anuktetama, koje će biti po priličnoj uviđej jednake i obuhvatat će kamate i glavnici. Žrijebanja će se držati po serijama (po 5,000,000 K), te će se obavljati svake godine mjeseca rujna, a prvo žrijebanje u rujnu 1923. Isplata će se obaviti dne 1. ožujka što slijedi nakon žrijebanja. Svake će se godine čim prije nakon žrijebanja javno objaviti ižrijebane serije sa popisom serija, u kojima imaju još restanta.

Za državne zadužnice, koje su dozrele za povrat, ne će se plaćati kamate od onog dana, kad je bude dozrio iznos glavnice.

C. kr. ministar finančnoga ima pravo, da počev od 1. siječnja 1927. ponovo žrijebanja ili da vrati još neisplaćeni iznos zajma u nominalnoj vrijednosti bez žrijebanja, ali se mora u tom slučaju držati tromjesečnog otkaza. Taj se otkaz mora objaviti u službenoj novini „Wiener Zeitung“.

Kamate će se isplatiti a isto tako će se vratiti glavnica državnih zadužnica bez odbitka poreza, pristožbina ili drugih dača, ako se otstupi dozreli kuponi, odnosno državne pokladnice kod c. kr. središnje državne blagajne u Beču. Kamati od dne 1. lipnja 1918. do 31. kolovoza 1918. odobrit će se putem obračuna.

Zahtjev, što potječe od državnih pokladnica, prestaje zastaranjem, obzirom na kamate nakon šest godina, a obzirom na glavnici nakon trideset godina poslije roka dozrelosti.

— Povlastice.

1. Austro-ugarska banka i blagajna za ratne zajmove daju do 75% nominalne vrijednosti zajmove na kamatinjak, snižen na $\frac{1}{2}$ po sto, t. j. uz dotični oficijelni ekomptni kamatinjak, ako se polože obligacije tog ratnog zajma odnosno privremeni listovi kao ručni zalog.

Spomenuta dva zavoda daju zajmove uz dotični oficijelni ekomptni kamatinjak i sve druge vrijednosne papire, što se kod njih mogu učiniti, u koliko bude iznos, što ima biti pridignut, očito upotrebljen da se podmiri svota subskribirana na osnovu ovog poziva.

Za takove prolongirane zajmove odobrava se takodjer popust sniženog kamatinjaka. Na zahtjev odobrava se za zajmove, koji budu uzeti u gore označenim rokovima za uplate očito u svrhu da se podmire subskribirani iznos, mjesto dotičnog ekomptnog kamatinjaka fiksni kamatinjak od 5% na godinu.

Nadalje će Austro-ugarska banka i blagajna za ratne zajmove davati zajmove uz gore označene modalitete strankama, koje su posudile novac očito za vrijeme gornjih rokova za uplate, opredijeljenih u prospektu, kod nekog drugog kreditnog zavoda (banke, štedionice, blagajne za predujmove i t. d.) ili kod neke bankovne tvrtke, namjerom da mogu potpisati ratni zajam. Dati će naime strankama novi

zajam uz fiksni kamatinjak od 5 po sto i prolongirati taj fiksni kamatinjak u onom iznosu, koji još očido nije isplaćen u času, kada bude stranka predala molbu.

Te povlastice vrijede za vrijeme privremeno produljenog privilegija Austro-ugarske banke. Vlada će se pak pobrinuti za to, da li popusti budu odobreni i nakon privremeno produljenog bankovnog privilegija od nove banke ili nekog drugog zavoda, što će ga vlada označiti, za poreza prosti $5\frac{1}{2}\%$ amortizacioni državni zajam do 30. lipnja 1924., a za poreza proste $5\frac{1}{2}\%$ državne pokladnice do 30. lipnja 1921.

Blagajna za ratne zajmove ovlaštena je, da na osnovu § 6., točke 3. carske naredbe od dne 19. rujna 1914. L. D. Z. br. 248., uvezvi u obzir osnovnu pravilu o rukovanju, propisana u spomenutoj carskoj na redbi, podijeliti zajmove i ako se zaže hipozkarne tražbine, koje imaju zakonsku sigurnost (§ 137. o. g. z.).

2. Promet državnog zajma i državnih pokladnica osmog ratnog zajma ne potпадa pod porez za raspaćavanje efekata.

3. Obligacije državnog zajma i državnih pokladnica osmog ratnog zajma moći će se upotrijebiti po čistoj cijeni subskripcije za plaćanje poreza od ratnih dobitaka (ratnog poreza).

Da se pospiše subskripcije osmog ratnog zajma odobrit će se posebnim naredbama kao i kod prijašnjih ratnih zajmova vrlo pogodni oprosti od prislojava.

4. Kod prodaja i dražbi dobara demobilizacije, koje će biti u Austriji nakon rata, užet će se od subskribenata u platu komadi osmog ratnog zajma i to i državnog zajma i državnih pokladnica, po cijeni subskripcije. Nadalje će se kod prodaje tih dobara ponajprije uvažiti oni kupci, koji se budu ponudili, da će cijenu kupnje platiti osmim ratnim zajmom, što su ga oni potpisali.

Uvjeti potpisivanja.

Cijena subskripcije iznosi:
za poreza prosti $5\frac{1}{2}\%$ amortizacioni državni zajam $92\frac{5}{6}\%$,
za porez: proste $5\frac{1}{2}\%$ državne pokladnice 96% .

Subskribent dobit će bonifikaciju od $4\frac{1}{2}\%$ a na amortizacioni državni zajam osim toga jednomjesečnu naknadu kamata.

Cijena za nabavu ratnog zajma mora se za subskripcije do 200 K platiti odmah prigodom prijave čitavim iznosom. Za subskripcije preko 200 K treba prigodom prijave platiti 10% nominalne vrijednosti, dne 29. srpnja 1918. i 28. kolovoza 1918. svaki put po 20% , dne 25. rujna 1918. 25% , a dne 28. listopada 1918. ostatak protuvrijednosti.

Subskripcija počinje ponedjeljak, dne 28. svibnja 1918. te će svršiti u torak, dne 2. srpnja 1918., u 12 sati opodne.

Potpisivanje može uslijediti kod onih mjesteta, kao i kod dosadašnjih ratnih zajmova.

Subskripcije se mogu obaviti putem drugih banaka, kao štedionica, društva za osiguranje, privatnih bankira, vjeresijskih zadruga i njihovih sveza.

C. kr. ministar finančnoga: Wimmer m. p.

Ratni se zajam može potpisivati kod:

Istarske posuđilnice, Kreditnog i ekomptnog društva, Gradske štedionice, Pokrajinske banke i Podružnice Pula Kreditnog zavoda u Ljubljani.

Beč, u svibnju 1918.